

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1-3/15/1424

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni juhtivinspektor Merit Valgjärv
Otsuse tegemise aeg ja koht	18.09.2015 Tallinn
Vaide esitamise aeg	10.08.2015
Teabevaldaja	Sotsiaalministeerium aadress: Gonsiori 29 10147 Tallinn
Vaide esitaja	SA Eesti Inimõiguste Keskus esindaja Egert Rünne aadress: Narva mnt 9j, Tallinn e-posti aadress: info@humanrights.ee

RESOLUTSIOON:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lõigete 1 - 3 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

1. **jätta vaie rahuldamata;**
2. **teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale;**
3. **teha teabevaldajale soovitus täita edaspidi paremini avaliku teabe seadust sealhulgas pidada kinni AvTS § 18 sätestatud teabenõude täitmise tähtaegadest.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:

9. juulil 2015 pöördus SA Eesti Inimõiguste Keskus Sotsiaalministeeriumi poole teabenõudega, milles küsitakse infot sotsiaalministeeriumi poolt juba läbi viidud konkursi kohta. Tegemist oli jätkupöördumisega 13 kodanikuühenduse 07.07.2015 pöördumisele. 16.07.2015 teavitas Sotsiaalministeerium teabenõudjat, et tegemist on selgitustaotlusega, millele vastatakse SMVS alusel 30 päeva jooksul. 04.08.2015 vastas Sotsiaalministeerium selgitustaotlusele. 10.08.2015 registreeriti Andmekaitse Inspektsioonis SA Eesti Inimõiguste Keskus vaie.

VAIDE ESITAJA PÕHJENDUSED:

9. juulil 2015 pöördus Eesti Inimõiguste Keskus (edaspidi: Keskus) sotsiaalministeeriumi poole teabenõudega, milles küsitakse infot sotsiaalministeeriumi poolt juba läbi viidud konkursi kohta (vt Lisa 2). Nõudes palutakse juurdepääsu olemasolevale dokumentatsioonile ning ühtlase palutakse selgitusi läbiviidud konkursi kohta, sealhulgas põhjendusi tehtud

valikute osas (st miks korraldati konkurss just selliselt). Ühtlasi küsiti, kas läbiviidud konkurss vastab tavapärasele sotsiaalministeeriumi värbamisprotsessile.

Antud nõue oli jätkupöördumine juba 7. juulil 2015 tehtud pöördumisele samal teemal 13 organisatsiooni poolt, millele vastas sotsiaalministeerium järgmisel päeval, 8. juulil 2015 (vt Lisa 3). Mõlemad kirjad sisaldasid küsimusi sama konkursi, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku (edaspidi: volinik) värbamiskonkursi, kohta erinevates detailsusastmetes. Kuna Keskus ei onud 8. juulil saadud vastustega rahul, pöördus ta järgmisel päeval, 9. juulil, uuesti sotsiaalministeeriumi poole. Sellele sai Keskus sotsiaalministeeriumilt vastuse alles 16. juulil 2015 (seega täpselt viie tööpäeva möödudes), milles ministeerium kirjutas, et tegemist on selgitustaotlusega, mis eeldab ministeeriumi käsutuses oleva teabe analüüsi, sünteesi ning lisateabe kogumist (vt Lisa 4).

Käesolev vaie on esitatud 16. juulil 2015 saabunud sotsiaalministeeriumi vastuse osas. Keskus ei nõustu, et tegemist on selgitustaotlusega. Samas, isegi kui tegemist on ka Andmekaitse Inspeksiooni tõlgenduse kohaselt selgitustaotlusega, ei ole sotsiaalministeeriumil objektiivseid põhjendusi viivitada sellele vastamisega 30 kalendripäeva. Sotsiaalministeeriumilt laekus päringule vastus 7. augustil 2015, seega täpselt 30. kalendripäeva möödudes (vt Lisa 5).

Avaliku teabe seaduse kohaselt (edaspidi: AvTS) tuleb teabevaldajal, st antud juhul sotsiaalministeeriumil, tagada igapäevase juurdepääsu kiirel ja hõlpsal viisil (AvTS § 4 lg 3), kusjuures teabenõudjat peab seejuures igakülgsest abistama (AvTS § 15 lg 2). Nii teabenõudele kui selgitustaotlusele tuleb vastata üldjuhul nii kiiresti kui võimalik, erinevused on üksnes lõpptähtajas (teabenõudel teadupärast 5 tööpäeva ning selgitustaotlusel 30 kalendripäeva) (vastavalt AvTS § § 23 lg 3 ning Märjukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seadus (edaspidi: MSVS) § 6).

Keskus leiab, et 9. juulil 2015 sotsiaalministeeriumile saadetud kirja puhul on tegemist teabenõudega, kuna küsimused puudutavad dokumente ja menetlust, mis sotsiaalministeeriumil oli kirja saatmise hetkel juba välja antud ja läbi viidud. Küsimused ei küsi informatsiooni, mis osas sotsiaalministeeriumil tegelikult oleks vaja läbi viia analüüs, süntees või koguda uut teavet. Voliniku värgamiskonkursi läbiviimise eelduseks on konkursi väljakuulutamise samaaegselt kogu konkursi protsessi paika panemine ja kinnitamine vastava dokumentatsiooniga. See tähendab, et konkursi lõppedes, kui küsitakse konkursi läbiviimise korda ning põhjusi sellise korra kinnitamiseks, ei peaks sotsiaalministeeriumil vaja olema lisaaega, et seda infot, mis pealegi ei peaks olema ka juurdepääsupiiranguga (kuna tegemist on sotsiaalministeeriumist sõltumatu ja iseseisva institutsiooni esindaja värbamisega), seda küsinud organisatsioonile esitada. 7. augustil 2015 saadetud vastuses 9. juuli 2015 päringule ei selgu midagi sellist, milleks eeldaks sünteesi ja analüüsi. Veelgi enam – vastusest tuleb välja justkui oleks kogu Voliniku konkurss, mille kohta küsimusi küsiti, täiesti tavapärane värbamisprotsess. Seega on endiselt arusaamatu, kuidas sai ministeerium väita, et kirjale vastamiseks on vaja analüüsi, sünteesi ja uute andmete kogumist.

Lisaks leiab Keskus, et sotsiaalministeerium on oma 16. juuli 2015 vastusega kuritarvitanud talle seadusega võimaldatud vastamistähtaegu. Esiteks ootas ministeerium täpselt 5 tööpäeva, et teatada oma seisukohast tehtud päringu iseloomust (st, et ministeeriumi arvates on tegemist selgitustaotluse ja mitte teabenõudega). Ka päringule, mida käesolev vaie puudutab, vastas sotsiaalministeerium kõige viimasel võimalikul kuupäeval – 7. augustil 2015. Teiseks, ei ole ministeeriumil mingit objektiivset põhjendust oodata esitatud küsimustele vastamisega 30 kalendripäeva. Seda eelkõige põhjustel, mis on ära toodud eelmises lõigus. Lisaks tõendab seda ka asjaolu, et sama teemat puudutavale (7. juulil pärast tööpäeva lõpus saadetud) 13 organisatsiooni pöördumisele vastas sotsiaalministeerium viivitamata ning kohe

järgmisel päeval, 8. juulil pärast tööpäeva lõpus (vt Lisa 6). See näitab, et sotsiaalministeeriumil on tahte olemasolul võimalik vastata viivitamata.

Antud teemal oli viivitamatu vastus eriti oluline, kuna tegemist on avalikkuse jaoks olulise teemaga, nimelt võrdse kohtlemise seaduse põhjal loodud sõltumatu ja iseseisva institutsiooni, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku, värbamisprotsessiga, mis osas on tekkinud küsimusi selle objektiivsuses ja läbipaistvuses. Avalikus huvi on sellised küsimused saaks võimalikult kiiresti vastatud ning, et kahtlused, mis on kerkinud küsimustele vastamise viivitamise tõttu, saaksid võimalikult kiiresti kummutatud. Uus volinik astub ametisse juba 3. oktoobril ning selleks ajaks peaksid kõik küsimused ja kahtlused tema värbamisprotsessi osas olema saanud vastused, et tema sõltumatus ja iseseisvus, mis on tema töö takistamatult kulgemise aluseks ja eelduseks, oleks ka avalikkuse silmis tagatud.

Vaide esitaja lisas ka kirjavahetuse Sotsiaalministeeriumiga.

VAIDE ESITAJA NÕUE

Keskus leiab, et sotsiaaministeerium oleks pidanud vastama 5 tööpäeva jooksul teabenõudele ning, et sotsiaalministeeriumi määratus, mille kohaselt on tegemist selgitustaotluse ja mitte teabenõudega, ei vasta tõele.

Juhul kui AKI leiab, et tegemist oli siiski selgitustaotlusega, leiab Keskus täiendavalt, et ministeerium on kuritarvitanud talle seadusega võimaldatud tähtaeg, viivitades põhjendamatult Keskuse pöördumisele vastamisega.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

1. Kas Sotsiaalministeeriumis on olemas dokument/dokumendid, milles määrati kindlaks konkursi etapid, hindamiskriteeriumid, skaalad ja protsessi kaasatud isikud?

Sotsiaalministeeriumil ei ole dokumente, milles oleks kindlaks määratud konkursi etapid, hindamiskriteeriumid, skaalad ja protsessi kaasatud isikud. Selliseid dokumente ei ole põhjusel, et konkursi voore oleks paindlikkust säilitades ja vastavalt täpsustamist vajavatele asjaoludele võimalik ümber kujundada, voore lisades või nende fookust täpsustades.

Värbamise ja valiku raames vahetati asutusesiseselt mõtteid, ülestähendusi ja ettepanekuid sisaldavaid e-kirju, mis on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks AvTS § 35 lg 2 p 3 alusel põhjusel, et nimetatut suudab eesmärgipäraselt hinnata üksnes konkursi läbiviimise eest vastutav isik.

2. Kas Sotsiaalministeeriumis on olemas dokument, millest nähtuks teabenõudes soovitud viimasesse vooru pääsenud kandidaatide paiknemine konkursi etappide lõikes?

Dokumenti, millest nähtuks teabenõudes soovitud viimasesse vooru pääsenud kandidaatide paiknemine konkursi etappide lõikes, ei ole, sest Sotsiaalministeerium kasutas voorudes välistamismetoodikat mitte järjekorrale tuginevat paiknemist konkursi etappide lõikes. Välistamise osas on konkursi eest vastutav isik teinud ülestähendusi, mis on tunnistatud asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks AvTS § 35 lg 2 p 3 alusel.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Avaliku teabe seadus (AvTS) § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Antud juhul on vaieldamatult tegemist avaliku teabega.

1. Teabenõude ja selgitustaotluse eristamine

Teabenõue puudutab asutuses olemas oleva dokumendi või muu teabe (nii paberil kui

digitaalkujul) väljastamist. Teabenõudena tuleb ka käsitleda isikute pöördumist, milles soovitakse saada teavet mingi dokumendi olemasolu või selle puudumise kohta, millele on võimalik vastata „jah“ või „ei“ vormis. Samas juhime teabevaldaja tähelepanu asjaolule, et kiri võib korraga sisaldada nii teabenõuet kui selgitustaotlust. Sellisel juhul täidetakse teabenõue AvTS-i alusel 5 tööpäeva jooksul ning selgitustaotlusele vastatakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse alusel 30 kalendripäeva jooksul.

Antud juhul ongi osa vaide esitaja 09.07.2015 pöördumisest teabenõue (soov saada ligipääs dokumendile/dokumentidele, milles määrati kindlaks konkursi etapid, hindamiskriteeriumid, skaalad ja protsessi kaasatud isikud ja dokumendile, millest nähtuks teabenõudes soovitud viimasesse vóoru pääsenud kandidaatide paiknemine konkursietappide lõikes) ja osa selgitustaotlus.

2. Teabenõude täitmine

Vastavalt AvTS § 3 lg 2 võib avalikule teabele juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras. Juurdepääsupiirangu alused on sätestatud AvTS § 35 ja eriseadustes. Kui juurdepääsupiirang on sätestatud eriseaduses, siis on see õigusnorm, mille sisu lubab konkreetselt mingile teabele juurdepääsu piirata. Siinjuures tuleb jälgida seda, et juurdepääsupiirangu alus vastaks teabe sisule. AvTS § 23 sätestab juhud, millal teabenõudjal on õigus teabenõude täitmisest keelduda. Seaduses ei ole sätestatud teabenõuetele vastamise vormi. Küll aga peab teabenõudjale, juhul kui keeldutakse teabenõude täitmisest, olema arusaadav, mis põhjusel talle teavet ei väljastatud.

Seega oleks teabevaldaja pidanud teabenõude täitmisest keelduma, kuna teabenõudja poolt soovitud dokumente ei eksisteeri. Teabevaldaja on küll esitanud põhjendusi, miks viidi konkurss läbi just sellisel viisil, kuid ei ole dokumentide väljatamisest nõuetekohaselt.

3. Teabenõude täitmise tähtaeg

AvTS § 18 ja § 23 lg 3 sätestavad, et teabenõudele tuleb vastata 5 tööpäeva jooksul. Seda ka juhul, kui osa pöördumisest on sisuliselt selgitustaotlus. Märgime, et kui sellest tähtajast kinni peetakse ei ole tegemist seaduse rikkumisega.

Hea halduse tavaga on kooskõlas vastata esimesel võimalusel, kuid selle üle ei teosta järelevalvet Andmekaitse Inspektsioon.

Tulenevalt ülaltoodust ja võttes arvesse asjaolu, et teabevaldaja on kinnitanud vaidemenetluse jooksul, et teabenõudja poolt soovitud dokumente ei eksisteeri, puudub vajadus anda kohustav haldusakt. See ei tähenda aga seda, et vaide esitaja ei saaks esitada täiendavaid teabenõudeid teda huvitava teabe saamiseks ning teabevaldaja ei peaks sel juhul olemasolevat teavet teabenõudele vastates hindama.

/allkirjastatud digitaalselt/

Merit Valgjärv
juhtivinspektor
peadirektori volitusel